

Az örökélet reménysége

Mit tartok fontosnak a saját egyházam részéről az örökélet reménysége szempontjából?

Református megközelítés. Írta: Czeglédi Pál

Az örökélet reménységét úgy érthetjük helyesen, ha az örökülethez és reménységhez kapcsolódó világi jelentéseket lefejtjük a fogalmakról, mivel ezek téves értelmezéshez vezethetnek. Alább erre teszek kísérletet, és néhány mondatban felvázolom a keresztyén reménység tartalmát református szemszögből.

1. Bizonyos reménység

A köznyelvben a reménység és bizonyosság kifejezések között ellentét feszül. A remény még önmagában okot adhat a kételkedésre, míg a bizonyosság kizárja azt. Újszövetségi értelemben azonban a reménységet mint bizonyosan való reménységet kell értenünk. Olyan dolgot remélünk, aminek a megtörténésében bizonyosak vagyunk.

E mentén gondolkodik Pál is, a *Róm 8,24-25*-ben. Az örökélet reménysége tehát nem bizonytalanság, hanem olyan üdvbizonyosság, amely az állhatatos várakozásban válik kézzelfoghatóvá.

2. Ígéret, reménység és hit hármassága

A reménység nem választható el Isten ígéreteitől, amelyekre az ember hittel felel. Az Ószövetségen végigvonul az Isten ígéreteiben való hívő reménykedés, erről bővebben a *Zsid 11*-ben olvashatunk. Az Újszövetség reménységének tárgya Istennek az az ígérete, hogy a Krisztusban hívők örökületre támadnak fel (*1Pt 1,3-4*). Ezt az ígéretet reménytéljes hittel szükséges megragadnunk.

3. Reménység és alázat

A reménység szó alázatról is árulkodik. A reménység tárgya minden esetben emberen kívül álló valóság, azaz Isten biztosan bekövetkező ígérete. Ezt nem lehet emberi erővel elérni vagy kisajátítani. Isten marad a reménység forrása, aki ajándékként adja azt az emberek számára (*1Thessz 2,16; Róm 15,13*). Ezzel együtt a belénk oltott reménységet kötelesek vagyunk ápolni és erősíteni, hiszen számonkérhetőek vagyunk érte (*1Pt 3,15*).

4. Örökélet

Az örökélet fogalmát is tisztáznunk kell röviden. Az örökületet református keresztyénként hisszük, valljuk, hogy életünk a halál után folytatódik. Örökületre mindenki feltámad, de nem mindenki támad fel mennyei örökületre. A *Jn 5,28-29*-ben Jézus a *Dán 12,2* nyomán arról beszél, hogy némelyek életre támadnak fel, míg mások az ítéletre. Tehát mindenkinek örökülete van, így a kérdés inkább az, hogy hol töltjük az örökületet. A keresztyén ember számára az örökélet reménysége annyit tesz, hogy a Jézus Krisztusban való hit által az üdvösségre jut, elkerülve az örök kárhozatot *Mk 16,16*.

5. Az örökélet keresztyén reménysége

Az örökélet reménysége keresztyén szempontból tehát többet jelent, mint örökké tartó létezést, hiszen ez a keresztyén tanítás szerint egyébként is adott. Az örökélet keresztyén reménysége az, hogy Jézus Krisztus feltámadásának mintájára, kegyelemből hit által (ami Istentől való ajándék) mi is hasonlóképpen támadunk fel (*1Kor 15,20-23*). Ezt a gondolkodást tükrözi a II. Helvét Hitvallás is, ami a hívek örökületét a Krisztussal foglalkozó szakaszában tárgyalja Jézus feltámadásának analógiájára. (*II. H.H. 11. rész*)

6. Az örökélet reménységének haszna

A Heidelbergi KÁTÉ az örökélet reménységéről és hasznáról nem csak mint mennyei valóságról beszél. Olyan reménység ez, amelynek a földön hasznát vesszük. Az 58. kérdés feleletében egyértelmű, hogy *a mennyei öröm már a földön előre érezhető* és megtapasztalható. Ezért a keresztyén ember ebbe a reménységbe kapaszkodik, és ebből merít erőt a mindennapokhoz.

Evangelikus megközelítés. Írta: László Virgil

Az evangélikus egyház az Apostoli Hitvallás utolsó szavaival együtt vallja az örök életet. Az örök élet ugyanakkor nem a biológiai élet (biosz) végtelen meghosszabbítása, hanem ehhez képest egy minőségileg más, Istennel, Krisztussal való véghetetlen közösség (dzóé).

Éppen ezért így talán nem is annyira paradoxnak tűnő módon a bibliai értelemben vett örök élet nem pusztán a távoli jövő időbeli dimenziójához sorolható, hanem ez már itt és most **a jelenben is létező valóság**, ahogyan Jézus Krisztus Urunk mondja: „Bizony, bizony, mondom nektek: aki hallja az én igémet, és hisz abban, aki elküldött engem, annak örök élete van, sőt ítéletre sem megy, hanem átment a halálból az életbe.” (Jn 5,24) Keresztelő János ugyancsak ezt hirdeti: „Aki hisz a Fiúban, annak örök élete van, aki pedig nem engedelmeskedik a Fiúnak, nem lát majd életet, hanem Isten haragja marad rajta.” (Jn 3,36)

Ugyanakkor kétségtelen, hogy az örök élet tapasztalati teljessége majd csak az utolsó ítélet után lesz teljesen a miénk, jelenleg **látens**: „Mert meghaltatok, és a ti életetek el van rejtve Krisztussal együtt Istenben. Mikor Krisztus, a mi életünk megjelenik, akkor vele együtt ti is megjelentek dicsőségben.” (Kol 3,3-4) Éppen ezért beszél a Szentírás egyúttal a **jövendőre** irányulva is az örök élet **reménységéről**, amely reménység Isten határozott ígéletén alapszik (Tit 1,2; 1Jn 2,25). Másfelől pedig egy a hívő keresztény ember életében végbemenő folyamatnak, **a megszentelődésnek a végállomása**, beteljesedése is egyben, ahogyan azt Pál apostol (Róm 6,22), illetve Luther Márton a Nagy Kátéban tanítja ekképpen: „Amíg azonban most megkezdődött és napról napra növekszik megszentelődésünk, arra várunk, hogy testünk elpusztuljon és elföldeljük minden szennyével együtt, de dicsőségesen jöjjön elő és támadjon fel teljes és tökéletes szentségben az új, örök életre. ... Mert most csak félig-meddig lehetünk tiszták és szentek: szüntelenül dolgozik rajtunk a Szentlélek az igével, és napról napra bocsánatban részesít egészen addig az életig, amelyben nem lesz többé bocsánat, hanem csupa egészen tiszta és szent, teljesen kegyes és igaz ember, akik megmenekültek és megszabadultak bűntől, haláltól és minden nyomorúságtól, és új, halhatatlan, megdicsőült testben élnek. ... Ha pedig elporladunk, egy pillanat alatt teljessé teszi a megszentelést, és megtart benne örökké ... a feltámadás és az örök élet által.” (NK 2,57-59)

Az örök élet forrása Isten. Ennek az elnyerése pedig nem emberi érdemeinken alapul: „Mert a bűn zsoldja a halál, Isten kegyelmi ajándéka pedig az örök élet Krisztus Jézusban, a mi Urunkban.” (Róm 6,23)

Baptista megközelítés. Írta: Lórik Levente

Keresztyén hitünk egyik fontos igazsága, hogy bár tudjuk, a halál a földi élet része, mégsem a halálé az utolsó szó. Ez a meggyőződésünk pedig nem annak az ősi emberi váagnak a hit területére való kivetítése, hogy a múlandóságban élő áhítja az el nem múltót; és nem is pusztán a humanista életigenlés vallásos változata. Keresztyén hitünk és reménységünk abban a történelmi tényben gyökerezik, hogy „amikor eljött az idő teljessége, Isten elküldte Fiát” (Gal 4,4), Jézus Krisztust, akiben a vég nélkül való belépett a véges világába, az örökkévaló az időbe. S mert „megjelent az élet” (1Jn 1,2), a biológiai létezésen túli, lelki-szellemi, másként az Örökkévaló Istentől származó élet, ezért valljuk, hogy a keresztyén hit az élet igéjére (v.ö. 1Jn 1,1) mutat, és azt hirdeti.

Mindez viszont nem jelenti a földi élet tagadását vagy értéktelennek tekintését, mivel az is Istennek, az élet forrásának (v.ö. Zsolt 36,10) az ajándéka. Hálát adva érte ugyanakkor tudjuk, hogy a bűn uralma alá került ember az életadó Isten elleni lázadása miatt – a Biblia első lapjainak plasztikus beszámolója szerint – az élet fájától elszakítva él. A Teremtőjének hátat fordító embert (v.ö. Jer 2,27; 15,6) azonban a kert közepén álló fa emlékezteti: az emberi lét valódi középpontja Isten, s mindig is Ő marad. Az élet reménysége tehát egyedül az élő Istennel való közösségben található meg.

A Szentírás kijelentése alapján valljuk, hogy maga Isten készített utat az ember számára, amikor iránta való szeretete kegyelem által abban nyilvánult meg, „hogy egyszülött Fiát küldte el Isten a világba, hogy éljünk őáltala.” (1Jn 4,9) Az ebben a krisztusi életben való részesedés a menekülés egyetlen lehetséges útja a halál elől. A Biblia utolsó könyvének ígérete szerint pedig mindazoknak, akik megmosták ruhájukat a Bárány vérében (Jel 7,14; 22,14), joguk lesz enni az élet fájáról.

Mindezek alapján az örök életről valljuk, hogy az a megváltott életnek mind jelenbeli valósága, mind eljövendő reménysége. „Jézus Krisztus által lehet örök élete mindazoknak, akik hisznek benne (Mk 10,21; Jn 3,16; 5,24; 1Jn 5,11k), a jövőben pedig teljes közösségben lehetnek vele (Mk 10,30; 1Kor 15,22k.54; 1Thessz 1,10; 2Tim 1,10).” (Bruce Milne, A megismert igazság. A keresztyén hit kézikönyve, Budapest: Baptista Kiadó, 2014. 218. o.) A mondat első felének értelmében Krisztus életadó jelenléte itt és most valóság a benne hívőknek, amint azt Urunk szavai megerősítik: „Bizony, bizony mondom nektek: aki hallja az én ígémet, és hisz abban, aki elküldött engem, annak örök élete van, sőt ítéletre sem megy, hanem átment a halálból az életbe.” (Jn 5,24) E világban élve, mely végső látóhatárként a halált látja maga előtt, s annak jegyei veszik körül, azok, akik hisznek, az apostoli tanítás szerint meghaltak és életük „el van rejtve Krisztussal együtt Istenben.” Ezért amikor Krisztus, az ő életük, megjelenik, vele együtt ők is meg fognak jelenni dicsőségben. (V.ö. Kol 3,3k.)

Ez utóbbi az örök élet eljövendő reménysége, amiben a hiábavalóságnak alávetett teremtett világ részesül, amikor „maga is meg fog szabadulni a romlandóság szolgaságából Isten gyermekeinek dicsőséges szabadságára.” (Róm 8,21) Ebben az Isten által elkészített jövőben, ami minden evilági, emberi elképzelést felülmúl, valósul meg az Örökkön élő jelenlétében való öröm teljessége, a boldog színről színre látás valósága. Ebben „az újjáteremtett világban mint a megváltás részesei mindenkor az Úrral leszünk, és akkor az örökkévaló Isten lesz minden mindenekben. (1Thessz 4,17; 1Kor 15,28)” (Baptista Hitvallás 20. cikkely 3. bekezdés)

Meggyőződésünk, hogy korunkban, mely hol az élet értelmetlenségét vallja szinte hitvallásosan, hol az életimádat foglya, az egyház és minden egyes hívő feladata a Krisztusban megjelent élet valóságáról és jövendő reménységéről való bizonyágtétel.

Pünkösdi megközelítés. Írta: Benedek Zsolt

Örökélet? Sokféle elgondolás, eszme, vélekedés kavargor korunk emberében az örökkévalósággal kapcsolatban. Némelyek szerint a halállal véget ér az ember létezése. Némelyek úgy vélik, mindenki a mennyországba jut. Némelyek az élet szüntelen körforgásában hisznek. Az örökélet valóságát elfogadók sem értenek feltétlenül mindenben egyet, mivel egyesek az örök földi létben, míg mások egy másik dimenzióban képzelik el az öröklétet. Nem is folytatom a különbözőségek felsorolását, hiszen a rendelkezésre álló terjedelem nem lenne elég valamennyi vélemény ismertetésére.

Az Úr Jézus Krisztusról szóló örömhír hirdetésének egyik sarkalatos pontja, hogy Megváltónk minden emberért feláldozta önmagát jóvátételül a Golgotán, hogy kereszthalálával kifizesse Isten és embertársaink, ill. önmagunk ellen elkövetett bűneink minden következményét, eltávolítva így mindazt az útból, ami megfoszthatna bennünket az üdvösségben eltölthető örökélet boldog reménységétől (Kol 2,13–14).

A Magyar Pünkösdi Egyházban hisszük a test feltámadását. A feltámadás és az örök élet reménységét Jézus Krisztus hozta el számunkra, amelynek biztosítéka az ő testben való feltámadásának ténye (1Kor 15,13–14; 20). Aki Krisztusban van, élő hite által már ebben a földi létben magában hordozza az örök élet magját (Jn 5,24). Örök üdvösségünk a test megváltásával, azaz annak feltámadásával és megdicsőülésével lesz teljes (Róm 8,23; 1Kor 15,53–55; Fil 3,20–21).

Hiszük az első és a második feltámadást.

Az első feltámadásban azoknak lesz részük, akik Krisztusban hunytak el (1Thessz 4,16), ők nem jutnak kárhozatra (Jel 14,13), azonban munkájukat, életüket, tetteiket megítéli az Úr, mint igaz bíró (1Kor 3,12–15; 2Kor 5,9–10). Ezt követően Istennel örökké együtt lesznek, és az ő dicsőségében élnek (Jn 17,3).

A második feltámadás során minden halott életre kel (Jel 20,12–15). A földi életünk során meghozott döntéseink, ill. Isten igazságos ítélete határozza meg, hogy az öröklétet hol töltjük el.

Hiszük ugyanis, hogy amilyen végtelen Isten a szeretetben, a kegyelemben és a megbocsátásban a hozzá megtérő ember iránt, olyan kemény az ő igazsága a kegyelmet elutasítók ítéletében (Zsid 6,4–6; 10,26–31). Utóbbi nevezük kárhozatnak (Dán 12,2–3; Mk 9,48), az Istentől való örök eltaszítottságnak (Lk 16,19–30).

Az üdvösség – az örökélet – számunkra az Istennel való életközösséget jelenti (Jn 17,3), melynek áldásai már itt, a földi lét során elkezdődnek (2Kor 6,2), azonban tökéletesen majd az örökkévalóságban teljednek ki (Róm 13,11; 1Pt 1,8–9). A biológiai életünk során tehát Istentől ajándékba kapjuk az üdvösséget, azonban az abban való megmaradással kapcsolatban a Szentírás egyaránt hangsúlyozza Isten megtartó hatalmát (Jn 10,28–29; 1Pt 1,5) és a hívő ember Isten iránti engedelmességének fontosságát (Mt 24,13; 1Kor 15,2; Zsid 2,1–3).

Az örökélet reménységének fontos része a jutalom, a menny (Fil 3,20; Zsid 11,16a), ahol Isten dicsősége ragyog (Jel 22,5), ahol teljes ismeretben, megnyugvásban, örömben, szolgálatban és Krisztussal való közösségben lesz részünk (Jel 7,15; 14,13; 22,3). Ez az a hely, ahol nincs többé halál, ahol minden földi szenvedés véget ér (1Kor 15,26; Jel 21,4).

Metodista megközelítés. Írta: Kovács Zoltán

A Metodista Bibliai Káté a következő kérdés-felelettel kezdődik: „*I. Mi legyen a legnagyobb gondod? A lelkem üdvössége.*”¹ John Wesley a metodista mozgalomban létrejövő közösségeknek írt ún. „Általános Szabályainak” bevezetőjében a következőt írja: „*Azokkal szemben, akik közösségünkhöz csatlakozni kívánnak, először csupán egyetlen feltételt szabunk: „Kívánják az eljövendő harag elől való menekülést és a bűntől való megváltást”. Ahol ez a vágy megvan a szívben, ott látható lesz annak gyümölcse.*”² Ez a két idézet valójában arra mutat, hogyan gondolnak a metodisták az üdvösségre és megváltásukra. Egyrészt úgy, mint egy rajtuk kívülálló eseményre, amelynek során Isten Jézus Krisztusban megváltotta a világot. Amely **értük történt**. Ugyanakkor úgy is, mint egy bennük is elkezdődő és zajló folyamatra, amikor ez az esemény elkezd átformálni az életüket is. Tehát egy folyamat, amely **bennük is történik**. Az örökélet reménysége pedig ettől a pillanattól kezdve a hívó ember számára megtapasztalható. Ez a megtapasztalás pedig – amelyet lehet reménységnek, hitbizonyosságnak vagy üdvbizonyosságnak is nevezni – éltető erő a keresztény ember üdvösségének útján.

A Metodista Egyházrend közös keresztény örökségéről szóló teológiai állásfoglalásában a következőt írja: „*Minden keresztyénnel együtt szilárdan hiszünk a megváltás titkában, ami csak Jézus Krisztusban és Jézus Krisztus által lehetséges. (...) Mert Isten a szándékos bűnbánatra hív és megbocsát, Jézus Krisztus kegyelme által elfogad és az örök élet reménységét adja.*”³ Reménységünk alapja tehát Krisztus megváltó tette értünk és bennünk. Ugyanakkor vannak sajátos Wesley-féle tanítások is, amelyek között az üdvbizonyosság is fontos helyet képvisel. „*A megtérés egy új kezdetet jelent, ugyanakkor egy továbbvezető folyamat része is. A személyes átformálódás keresztény megtapasztalása mindig „a szeretet által munkálkodó hitként” jelentik meg. Wesley-féle teológiánk magáévá teszi azt a bibliai ígéretet is, hogy már a jelenben bizonyosságot nyerhetünk megváltásunk felől, ahogyan „Isten Lelke bizonyosságot tesz a mi lelkünkkel együtt, hogy Isten gyermekei vagyunk”. (Róm 8,16)*”⁴ Ebben az értelemben az örökélet reménysége már itt a földön hatással van hitünkre, gondolkodásunkra és tetteinkre is.

Az **üdvbizonyosság** azonban nem üdvbiztonság, hiszen – miközben az örökélet reménysége valós megtapasztalás – arra sűrget, hogy „munkáljuk üdvösségünket” (Fil 2,12), azaz ennek a reménységnek a fényében éljük meg hétköznapjainkat is. Számatalan lehetőség kínálkozik ennek megélésére: az istentiszteleti és/vagy szűkebb testvéri közösségek, a személyes vagy közös imádság, az egymás felé végzett szolgálatok. Különösen is figyelve azokra, akik a gyülekezettől, egyháztól távolabb kerültek, hiszen ők is tagjai Krisztus Testének. Gondolva a gyászolókra, a betegekre és szenvedőkre, az idősekre és a halállal szembenező testvéreinkre is.

Charles Wesley⁵ utolsó – feleségének lediktált – sorai a következők voltak: „*Gyenge vén, napjaid, ha véget érnek, Ki vált meg egy tehetetlen férget? Jézus, egyetlen reményem Te vagy, Erőm, ha testem s szívem cserbenhagy; Arcodon mosolyt csak láthatnék, S boldogan öröklétbe omlanék!*”⁶ Testvére, **John Wesley** élete legvégén ugyanebben a reménységben bízott, hiszen halálos ágyán ezt a hitvallást mondta: „*A legeslegjobb az, hogy Isten velünk van.*”⁷ Az örök élet reménysége, amely a Jézusban bízót földi élete végén sem hagyja egyedül.

¹ Jakob János (ford.): Bibliai Káté, a Szentírás fő tanairól. „Keresztyén Könyvesház” k.f. szövetség. Budapest, 1921. 3.o.

² A Metodista Egyház hitelveinek és történetének kézikönyve, Magyarországi Metodista Egyház, Budapest, é.n. 28.o.

³ Egyházrend, 2020. Magyarországi Metodista Egyház, Budapest, 2020. 19.o.

⁴ U.o. 21.o.

⁵ John Wesley testvére, több száz metodista ének szerzője

⁶ Richard P. Heitzenrater: Wesley és az úgynevezett metodisták, Keresztyén Ismeretterjesztő Alapítvány, Budapest, 2017. 317.o.

⁷ U.o. 327.o.

Ortodox megközelítés. Írta: Magyar Marius

A keresztény (ortodox) Hitvallás a harmadik („Aki miérettünk, emberekért és a mi üdvösségünkért leszállt a mennyekből”), a hetedik („És újból eljő dicsőséggel, ítélni élőket és holtakat) és a tizenegyedik cikkelyében („Várom a holtak feltámadását és az eljövendő örök életet) a feltámadás, az örök élet és az üdvösség kérdését tárgyalja különböző szempontokból. A Hitvallás utolsó sora, gondolata azt is jelzi, hogy a feltámadást és az üdvösséget nemcsak mint hitigazságot fogadjuk el, de azt várjuk, reménykedünk annak beteljesülésében. Az üdvösség a keresztény reménység legfontosabb eleme, ahogy az ehhez vezető út és az eszközök is. A reménység fogalmkörébe tartozik még a hívekre áradó isteni kegyelem, a bajokban való isteni segítség, valamint az imáink Istenünk általi meghallgatása.

Az üdvösség, és annak reménysége hitünk legalapvetőbb igazsága, amelynek elérhetősége senki elől sincs elzárva, így azt nem tekintjük a szentek privilégiumának. Mindazon által az üdvösség nem általános érvényű, nem terjed ki minden emberre. Méltónak az üdvösségre az Egyház azt az embert, lelket tekint, aki életútjával, hitének megvallásával és a hite Istennek tetsző cselekedetekre való váltásával azt megszolgált, kiérdemelte.

Hitvallásunk és a Szentírás értelmében az üdvösség elnyeréséről, illetve a kárhozatra való kerülésről Maga a Megváltó Jézus Krisztus dönt. Ítélezése nem szubjektív, az kizárólag az ember evilági élete során elkövetett cselekedetein alapul. Az ortodox tanítás szerint az üdvösségről szóló ítélet két fázisban történik: partikuláris ítélet és végítélet.

Közvetlenül a lélek távozása, vagyis a halál után kerül sor a partikuláris (egyéni, részleges) ítéletre, amikor a testből eltávozott lélek állapota szerint jut üdvösségre vagy kárhozatra. Az egyéni ítélet szentírási alapja a gazdag emberről és a szegény Lázárról szóló példabeszéd (Lk, 16, 19-31), illetve a megfeszített Jézus jobb latornak mondott szavai: „Bizony mondom neked, még ma velem leszel a paradicsomban.” (Lk, 23, 43) Lukács evangéliumán kívül a szintén hiteles forrásként elfogadott Szent Hagymány is említést tesz a jobb lator személyéről. Pál apostol Zsidókhoz írt levele pedig így tanúskodik az egyéni ítéletről: „Amint az ember számára az a rendelkezés, hogy egyszer haljon meg, és utána ítéletben legyen része” (Zsidók, 9, 27) Krisztus ítélete az evilági létből távozó, Üdvözítőnk által ismert lelkiismeretén alapul, kizárva ezáltal a tévedés eshetőségét. A meghalás során az emberi lélek isteni megvilágításban részesül, hogy az ítélet igazságos legyen, ami a hitre és a hitből fakadó vagy azzal ellentétes cselekedetekre alapul. Az ítélet lehet az üdvösség vagy a kárhozat, az ortodox eszkatológia a kettő közötti átmenetet (tisztító tűz) nem ismeri.

Mivel részleges ítéletről van szó, azt az isteni kegyelem, vagy az Istenszülő és a szentek közbenjárása megváltoztathatja, akikhez a hívők is imádkozhatnak ebből a célból, bár természetesen magáról az ítéletről az evilágiaknak konkrét tudomásuk nincs.

A végítéletre Krisztus második eljövetele alkalmából, a világ végezetével kerül sor. Ennek az idejét még maguk az angyalok sem, csak az Atya tudja. Ennek jele lehet az Evangélium terjedése a világ összes népénél, a zsidóság megtérése, az antikrisztus és álpróféták megjelenése, a keresztényüldözés feltámadása. Ekkor fog megtörténni a holtak test szerinti feltámadása, valamint a még életben lévők testének az átlényegülése. A végítélet egyik alapvető különbsége a partikuláris ítélettel szemben, hogy ekkor a lélek tudatában lesz valamennyi cselekedete halála utáni következményével. Ahogy az elnevezése is mutatja, ez az ítélet már nem megváltoztatható, és kiterjed nemcsak a lélekre, hanem a feltámadott testre is.

Az utolsó ítéletről szóló ortodox tanítás alapja Máté evangéliumának a végítéletéről szóló része, amikor „eljön dicsőségében az Emberfia és vele minden angyal, helyet foglal főséges trónján. Elébe gyűlnek mind a nemzetek, ő pedig különválasztja őket egymástól, ahogy a pásztor különválasztja a juhokat a kosoktól.” (Mt, 25, 34-46)

Az ortodoxia eszkatológiai tanítása az üdvösségről és a kárhozatról rendkívül szerteágazó, amihez kötődik az Istenszülő és a szentek kultusza, de az ikontisztelet is, amelyek bemutatására jelen rövid írás keretében nincs lehetőség.

Katolikus megközelítés. Írta: Kránitz Mihály

Mit tartok fontosnak a saját egyházamban az örök élet reménysége szempontjából? Katolikus oldalról, és valószínűleg ezt minden keresztény egyház így gondolja, hogy Isten azért küldte el Fiát a világba, hogy „*aki hisz benne, az el ne vesszen, hanem örök élete legyen*” (Jn 3,16).

Valójában ez foglalkoztatja leginkább az embereket, hogy honnan jöttünk és hová megyünk. Legelemibb kérdéseink, hogy „**Mi az ember?**”, amit már maga a Szentírás is megfogalmaz: az ember Isten képmására van teremtve (vö. Ter 1,26), és képes megismerni és szeretni Teremtőjét. A 8. zsoltárban olvassuk: „**Mi az ember, hogy gondot viselsz rá? Az emberek fiai, hogy törődsz velük**” (Zsolt 8,5). És még sorolhatnánk a kérdéseket, amelyeket a II. Vatikáni Zsinat is feltett a *Gaudium et spes* kezdetű lelkipásztori konstitúciójában: „*Mi az ember? Mi az értelme a szenvedésnek, a rossznak, a halálnak – mert ezekkel minden haladás ellenére számolni kell. Mit érnek az oly drága áron szerzett győzelmek? Mit nyújt az ember a társadalomnak és mit várhat tőle? Mi következik e földi élet után?*” (GS 10). A vallásokról szóló nyilatkozat még több kérdést fogalmaz meg: „**Mi az ember? Mi értelme és célja van életünknek? Mi a jó és mi a bűn? Honnét van a szenvedés és mi a célja? Melyik az igazi boldogsághoz vezető út? Mi a halál? Miben áll a halál utáni ítélet és igazságszolgáltatás? Végül pedig mi az a létünket körülölelő legvégső megnevezhetetlen titok, amelyből eredünk és ahova megyünk?**” (Nostra aetate, 1.). Ezekben a kérdésekben minden ember, minden keresztény egyetért.

A kérdések nemcsak a földi életre, hanem a hitre is vonatkoznak. Ezért a jövő valóban titok. Pál apostol a korintusiaknak írja: „*Szem nem látta, fül nem hallotta, emberi szív föl nem fogta, amit Isten azoknak készített, akik szeretik*” (1Kor 2,9). A vallások éppen az emberi személyben meglévő örök élet utáni vágyból kiindulva igyekeznek választ adni a már említett kérdésekre. Maga a **vallástudomány** ezt a titkot, amely nekünk az Isten, így nevezi meg: a Szent (Rudolf Otto: *das Heilige*), és hozzáteszi, hogy az **ezzel a titokkal való találkozásban** az ember a *fascinatum et tremendum* érzését éli át, ami azt jelenti, hogy az emberi személy egy őt megigéző és megremegtető élményben részesül. Ez az, amit mi úgy vallunk, hogy az ember Isten teremtménye, vagyis az emberben van egy képesség, amely befogadja a természetfölötti valóságot, és azzal kapcsolatra törekszik. Már az Ószövetség világossá teszi az ember végső rendeltetését, melyben az örök élet reménye összefügg a test feltámadásával. Jób könyvében olvassuk: „*Tudom, hogy megváltóm él... és meglátom testemből az Istent*” (Jób 19,25–27). És ott van még a protestánsok által apokrifnek tartott második Makkabeus-könyv, mely épp témánk szavait is magában foglalja: „*Vigasztaló nekünk emberkéz által veszni el, ha belekapaszkodhatunk abba az istenadta reménységbe, hogy föltámaszt minket. Ám a te számosra [Antiochusz Epifánész], nincs feltámadás az életre*” (2Makk 7,14).

Ugorjunk egy nagyot az **Újszövetség idejére**, és mint bibliaszerező emberek, nem is csodálkozunk, hogy éppen a legelső keresztény írás, az első tesszaloniki levél ugyancsak ezzel a kérdéssel foglalkozik: „*Az elhunytak sorsáról nem akarunk tájékoztatlanságban hagyni benneteket, testvérek, hogy ne szomorkodjatok, mint a többiek, akiknek nincsen reményük. Ha Jézus, mint ahogy hisszük, meghalt és feltámadt, akkor Isten vele együtt feltámasztja azokat is, akik Jézusban hunytak el. Az Úr tanítása alapján ugyanis ezt mondjuk nektek: Mi élők, akik az Úr eljöveteleig megmaradunk, nem előzzük meg az elhunytakat. A parancsszóra, a főangyal szolítására, Isten harsonájának zengésére az Úr maga száll le a mennyből. Először a Krisztusban elhunytak támadnak fel, azután mi, akik életben maradtunk. A felhőkön velük együtt elragadtatunk a magasba Krisztus elé, és így örökké az Úrral leszünk. Vigasztaljátok tehát egymást ezzel a tanítással!*” (1Tessz 4,13–18). Természetesen Jézus az, aki megvilágítja számunkra az örök élet reményét az „*én vagyok*” kijelentésekkel: „*Én vagyok az út, az igazság és az élet*” (Jn 14,6); „*Én vagyok a világ világossága. Aki engem követ, nem jár sötétségben, hanem övé lesz az élet világossága*” (Jn 8,12); „*Én vagyok az élet kenyere... aki e kenyérből eszik, örökké él*” (Jn 6,35.51); „*Én vagyok a kapu. Aki rajtam keresztül megy be, üdvözülni*” (Jn 10,9); és végül, de nem utolsósorban: „*Én vagyok a feltámadás és az élet, aki hisz bennem, még ha meghal is, élni fog. Az, aki hisz bennem, nem hal meg örökre. Hiszed ezt? – kérdezi Jézus Mártától*” (Jn 11,25–27).

Ezeknek a szentírási helyeknek az alapján körvonalazódik a teológia, de maga a keresztény hitvallás is: „*Erősen hisszük és ezért reméljük: amint Krisztus valóban föltámadt a holtak közül és örökké él, úgy haláluk után az igazak is örökké élni fognak a föltámadt Krisztussal, és Ő föltámasztja őket az utolsó napon. Föltámadásunk, miként az Ővé, a Szentháromság műve lesz*” (A katolikus egyház katekizmus, 989.).

Mindannyiunknak ismerős az úgynevezett apostoli hitvallás és a Nicea–konstantinápolyi hitvallás is, mely az összkereszténység *Credója*. Érdemes megemlíteni, hogy 2025-ben emlékezünk a 325-ös Niceai Zsinat 1700. évfordulójára. Emellett pedig gondoljunk arra, hogy Krisztus feltámadásának 2000. évfordulóját ünnepelhetjük majd 2033-ban, amelyre ökumenikus szinten készül az Egyházak Világtanácsa.

Nézzük akkor egyenként a katolikus egyház teológiájának tételeit az örök élet reményével kapcsolatban, mert mindez összefügg az egyház tanításával és mindez meg is fogalmazza a már említett szentírási helyek és hitvallások alapján az örök életbe vetett hitét. Ebben egy igazi egység valósul meg a Krisztust követők között.

1. A keresztség

A keresztség össze van kapcsolva az üdvösséggel, mégpedig az örök étellel. Ezt maga Jézus nyilatkoztatta ki: „*Aki hisz, és megkeresztelkedik, üdvözülni fog, aki nem hisz, elkárhozik*”. Ennek lényegét világítja meg a római levél: „*A keresztségben eltemetkeztünk vele együtt a halálba, hogy miként Krisztus az Atya dicsősége által feltámadt a halálból, úgy mi is az élet újdonságában járjunk*”. Vagy ahogyan a RUF hozza: „*Mi is új életben járunk*” (Róm 6,4).

2. Krisztus feltámadása a mi feltámadásunk is

Az örök élet a test feltámadásával lesz teljessé: „*Mert ha halálának hasonlóságában egybenőtünk vele, úgy leszünk feltámadásában is*” (Róm 6,5).

Krisztus feltámadása Péter püünkösdi beszédének a kulcspontja: „*A názáreti Jézust az Isten igazolta előttek a hatalmas csodákkal és jelekkel, amelyeket – amint tudjátok – általa vitt végbe köztetek. Ezt az embert az Isten elhatározott terve szerint kiszolgáltattatok, és gonosz kezek által keresztre feszítve elveszejtették. Az Isten azonban feloldotta a halál bilincseit és feltámasztotta. Lehetetlen is volt, hogy a halál fogva tartsa, hisz Dávid mondja róla: Szemem előtt az Úr mindenkor, ő áll jobbomon, hogy meg ne inogjak. Örül hát szívem és nyelvem énekel, sőt testem is reményben nyugszik el. Mert nem hagytad a lelkem az alvilágban, nem engedted, hogy rothadás érje Szentedet. Az élet útját mutattad meg nekem, és örömmel töltesz el színed előtt*” (ApCsel 2,22–28).

Nem nekünk kell tehát kitalálni, hogy mi is lesz a halálunk után, mert ezt Jézus bemutatta. Jézus hatalmas jelként értelmezi, mely biztos hitet és a jövő reménységét adja meg: „*A gonosz és házasságtörő nemzedék jelet kíván – válaszolta –, de nem kap mást, csak Jónás próféta jelét. Amint ugyanis Jónás próféta három nap és három éjjel volt a hal gyomrában, úgy lesz az Emberfia is három nap és három éjjel a föld szívében*” (Mt 12,39–40). Krisztus tanújának lenni nem más, mint tanúskodni az ő feltámadásáról. Erre maga Jézus kér bennünket: „*Tanúim lesztek Jeruzsálemben, s egész Júdeában és Szamariában, sőt egészen a föld végső határáig*” (ApCsel 1,8) és „*szükséges, hogy valaki velünk együtt tanúskodjék feltámadásáról*” (ApCsel 1,22).

3. Hogyan támadnak fel a halottak?

A halálban, amely a lélek és a test szétválása, az ember teste romlásnak indul, lelke pedig találkozik Istennel.

Minden ember, aki meghalt, fel fog támadni. Erről beszélt Jézus apostolainak: *„Az Atya feltámasztja a halottakat és életre kelti őket, a Fiú is életre kelti azokat, akiket akar. Előjönnek azok, akik jót tettek, az életre támadnak fel, akik pedig rosszat cselekedtek, az ítéletre támadnak fel”* (Jn 5,21.29).

Szellemi test támad fel, erről Pál apostol beszél (1Kor 15,44: *„érzéki testet vetnek el – szellemi test támad fel”*).

4. Hiszem az örök életet – *„credo vitam aeternam”*

A keresztyény, aki halálát Jézuséval egyesíti, úgy nézi a halált, mint a hozzá érkezést és belépést az örök életbe.

5. A külön ítélet

A halál véget vet az ember életének, és az Újszövetség több alkalommal is állítja, hogy minden egyes ember halála után megkapja a közvetlen jutalmat cselekedetei és hite szerint. Ezekre példa a szegény Lázár példabeszéde, Krisztus szava a kereszten a jobb latorhoz, valamint az Újszövetség más szövegei szintén beszélnek a lélek végső sorsáról. Halhatatlan lelkében minden ember megkapja saját örök jutalmát mindjárt a halál után egy külön ítéletben. Ennek az ítéletnek a mértéke a szeretet lesz. Ezt igazolja Jézus példabeszéde az utolsó ítéletről a Máté-evangélium 25. fejezetében: *„Jöjjetek, Atyám áldottai, vegyétek birtokba a világ kezdetétől nektek készített országot”* (Mt 25,34). Erről szintén az Újszövetség tájékoztat minket: *„Szeretteim, most Isten gyermekei vagyunk, de még nem nyilvánvaló, hogy mik leszünk. Azt tudjuk, hogy ha megjelenik, hozzá leszünk hasonlók, mert látni fogjuk, amint van”* (1Jn 3,2).

A teológiában ezek a végső dolgok, melyek összefüggnek egymással, és eljövendő reménységünket hozzák közelebb.

6. Mennysország

Ez a mi legnagyobb kérdésünk, valamennyi keresztyényé, és ezt nevezhetjük örök reménységnek is, hogy földi életünk után feltámadunk és örök életünkre Istennél leszünk. Látni fogjuk őt, „amint van” (1Jn 3,2). A mennysország tehát tökéletes élet a Szentháromsággal, élet- és szeretetközösség, de együtt leszünk Máriával, az angyalokkal és minden szenttel. A mennysország végső célja a végleges boldogság állapota. A mennysországban élni tehát annyi, mint Krisztussal lenni. Ez túlhalad minden megértést és elképzelést. A Szentírás is csak képekben beszél erről: élet, világosság, béke, menyegzői lakoma, az ország bora, az Atya háza, a mennyei Jeruzsálem, paradicsomkert. Az istenlátást, a kontemplációt az egyház *visio beatificának* nevezi.

7. A végső tisztulás vagy tisztítóhely

Azok, akik bár Isten kegyelmében hálnak meg, de mégsem teljesen tisztán, haláluk után elszenvednek egy tisztulást. Ezt az egyház tisztítóhelynek nevezi. Ennek tanítását már a Firenzei Zsinat megfogalmazta (1438–1439). De a Trienti Zsinat is rögzítette ezt a tanítást: *„Hinni kell, hogy létezik az ítélet előtt egy tisztítóútz. Bizonyos vétkek megbocsáthatók az eljövendőben is”* – tartja Gergely pápa (†604) is. Ez a tanítás a halottakért való imádság gyakorlatára is támaszkodik. A katolikusok számára kánoni iratban, a

Makkabeusok második könyvében (12,46) olvassuk, hogy az elhunyt harcosokért áldozatot mutattak be, hogy megszabaduljanak bűneiktől. A 2Kor 3,15-ben pedig arról olvasunk, hogy van, aki megmenekül, de csak tűz által. Ráadásul egy korai egyházatya, Aranyhajó (Khrüszosztomosz) János (†407) tanítja, hogy segíteni kell azoknak, akik eltávoztak, imádságainkat felajánlhatjuk értük.

János apostol tanítja, hogy „aki nem szeret, az a halálban marad”. Mindaz, aki gyűlöli testvérét, gyilkos. Azt pedig tudjátok, hogy a gyilkosnak nincs örök élete (1Jn 3,15). Ha halálos bűnben halunk meg, anélkül, hogy azt megbántuk vagy Isten irgalmas szeretetét befogadtuk volna, akkor tőle örökre elválasztva maradunk saját szabad választásunk révén.

Ezt az állapotot a kárhozat és a pokol szavak jelölik. Az egyház tanítása, hogy Isten nem rendel eleve senkit sem a kárhozatra, ahhoz az Istentől való tudatos elfordulás kell, és az abban végsőkéig való megmaradás.

9. Az utolsó ítélet

Az összes halott feltámadása megelőzi az utolsó ítéletet, és majd Krisztus elé gyűlnek a nemzetek. Ő elválasztja őket egymástól, amint a pásztor elválasztja a juhokat a kosoktól: a juhokat a jobbjára állítja, a kosokat pedig a baljára. Ezek örök büntetésre jutnak, azok pedig örök életre (vö. Mt 25,31–46). Ekkor nyilvánvalóvá válik minden egyes ember Istennel való kapcsolatának az igazsága (Jn 12,48). Az utolsó ítélet Krisztus dicsőséges visszatérésekor lesz. Egyedül az Atya ismeri ennek napját és óráját. Egyedül ő dönt eljövételéről.

10. Az új ég és az új föld reménye

Az idők végén Isten országa elérkezik a maga teljességében. Az utolsó ítélet után az igazak örökké uralkodni fognak Krisztussal és a világmindenség is megújul. Az ember számára ez a beteljesedés lesz az emberi nem egységének végső megvalósulása. A látható világrend arra van rendelve, hogy majd átalakuljon. Ugyanakkor nem ismerjük a módot, ahogyan a mindenség átalakul. Azt tudjuk, hogy Isten új lakóhelyet és új földet készít, az igazságosság hazáját. Végső soron „Isten lesz minden mindenben” (1Kor 15,28), örökkön örökké.